

R.K. Zorgcentrum
ROOMBURGH

Visie op kleinschalig wonen met dementie

Auteurs: denktank kleinschalig wonen
Datum: september 2014

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
De zorgverlening	4
Uitgangspunten	5
Woning en faciliteiten	6
Familie en mantelzorgers	7
Vrijwilligers	7
Medewerkers	7
Dagritme	9
Afspraken	10

Inleiding

Ouderen en mensen met een beperking willen zo lang mogelijk zelfstandig blijven leven. Ook moet de zorg goed, betaalbaar, en passend zijn. Daarom willen we in Nederland de ondersteuning en langdurige zorg anders organiseren. Intramuraal verblijf is er voor kwetsbare ouderen en mensen met een beperking die blijvend 24 uur per dag zorg in de nabijheid en/of permanent toezicht nodig hebben. Mensen die niet langer in staat om met ondersteuning van hun sociaal netwerk, gemeente of met verpleging en verzorging aan huis zelfstandig thuis te kunnen wonen.

Deze bewegingen sluiten aan bij de transformatie waar Zorgcentrum Roomburgh mee bezig is: van traditioneel verzorgingshuis naar modern verpleeghuis. Roomburgh is vernieuwd, de algemene ruimten en woon- en zorgfuncties zijn aangepast aan de eisen van deze tijd; modern en aansprekend.

Op basis van demografische gegevens voor de gemeente Leiden op het gebied van zorg en huisvesting voor dementerenden heeft Roomburgh bij deze vernieuwbouw in een eerder stadium reeds besloten om naast de zorg voor bewoners met een somatische grondslag de opvang voor bewoners met een psycho geriatrische grondslag uit te breiden.¹

Roomburgh heeft daarbij gekozen voor kleinschalig wonen² als zorgconcept. Dit wil zeggen dat de psychogeriatrische bewoner in een groepsstructuur in een van de woningen woont. Het doel is het behouden van de levenskwaliteit van de individuele bewoner. De bewoner ontvangt multidisciplinaire zorg, waarbij meerdere specialismen betrokken zijn. Hij/zij krijgt ondersteuning van bijvoorbeeld een specialist ouderengeneeskunde, psycholoog, ergotherapeut en/of fysiotherapeut.

Op drie etages zijn zes huiskamers met naast eigen leefruimten voor elke bewoner ook een gezamenlijke huiskamer: er zijn drie huiskamers voor zes bewoners en drie huiskamers voor acht bewoners. De woon/huiskamer en eigen leefruimten vormen elk een groepswoning. In dit concept staat de bewoner centraal, is een stimulerende, huiselijke en sfeervolle omgeving van belang en is ruimte voor geloof en zingeving.

visie op
kleinschalig wonen in zorgcentrum Roomburgh
kort en krachtig:

- **veilige leefomgeving**
- **persoonlijke aandacht**
- **maatwerk rond elk individu**
- **belevingsgericht**
- **huiselijk en sfeervol**

¹ Uit een prognose van het CBS (2012) blijkt dat het aantal dementerende mannen tussen 2012 en 2040 meer dan verdubbelt op landelijk niveau. Het aantal dementerende vrouwen zal in 2040 zal anderhalf keer zoveel bedragen als in 2012.

² Kleinschalig wonen is een woonvorm waarin een kleine groep mensen samenwoont in een herkenbare en huiselijke omgeving en met elkaar een huishouden vormt. Zo krijgen zij intensieve zorg en ondersteuning die ze nodig hebben in een groepswoning waardoor het voor hen mogelijk is een zo normaal mogelijk leven te leiden (kenniscentrum wonen en zorg).

Kleinschalig wonen richt zich op het aanbieden van zorg in een huiselijke en herkenbare omgeving, het stimuleren van bewoners om deel te nemen aan betekenisvolle activiteiten en het verhogen van hun autonomie.

Doelgroep

Dementie is de verzamelnaam voor een combinatie van symptomen (een syndroom), waarbij de verwerking van informatie in de hersenen is verstoord. Dementie is een syndroom dat diverse symptomen veroorzaakt, waaronder cognitieve achteruitgang (bijvoorbeeld achteruitgang in geheugen en taalvaardigheden), problemen met de uitvoer van activiteiten in het dagelijks leven en gedragsmatige problemen (zoals agitatie en apathie). Er zijn ruim vijftig verschillende vormen van dementie. De meest voorkomende vormen van dementie zijn de ziekte van Alzheimer, vasculaire dementie, Lewy Body Dementie en Frontotemporale Dementie. Maar liefst 1 op de 5 mensen krijgt een vorm van dementie³.

De doelgroep voor kleinschalig wonen bestaat uit dementerende ouderen die niet meer zelfstandig of in het eigen appartement in Roomburgh kunnen wonen⁴.

De zorgverlening

Het is naar en confronterend om niet meer zelfstandig in de eigen vertrouwde omgeving te kunnen blijven wonen. Het concept van kleinschalig wonen is erop gericht om de kwaliteit van leven en de zelfregie bij intramuraal verblijf zo hoog mogelijk te laten zijn.

Een gemotiveerd en deskundig team biedt de bewoner dagelijkse zorg, veiligheid en structuur. Hierbij wordt belevingsgericht gewerkt; de bewoner staat centraal. Medewerkers spelen in op de zelfredzaamheid en het groepsproces in de groepswoning. Alle bewoners hebben een eigen persoonlijke begeleider die het centrale aanspreekpunt is voor familie. Per groepswoning werkt een vast team, met zoveel mogelijk dezelfde en bekende gezichten.

De rol van een verzorgende in de woning is die van een "woonzorgbegeleider". De verzorgende is onderdeel van het woon- en leefklimaat. Hij/zij sluit, in de ondersteuning en zorg die hij/zij verleent, zo veel mogelijk aan bij de leefstijl en de voorkeuren van de bewoners. Dit alles zorgt ervoor dat de rol van de verzorgende verandert. Van de nadruk op het lichamenlijk welzijn verschuift het accent naar de kwaliteit van het wonen en leven. Dit concept van werken wordt kortweg aangeduid met belevingsgericht werken. In zijn/haar werk in de groepswoning heeft de verzorgende een nauw contact met familie/mantelzorgers en vrijwilligers. Verzorgenden hebben meerdere taken: naast persoonlijke en verpleegkundige zorg verrichten zij ook huishoudelijke taken (zoals gezamenlijk koken met bewoners) en organiseren activiteiten in de woning. Zij werken integraal, er is (minder) sprake van taakdifferentiatie, zodat ze optimaal kunnen aansluiten bij de leef- en ervaringswereld van hun bewoners.

³ Bron: Alzheimer stichting

⁴ Zorgcentrum Roomburgh richt zich op bewoners met een zorgzwaartepakket vier en hoger met psychogeriatrische grondslag.

Uitgangspunten

Zorgcentrum Roomburgh hanteert een aantal uitgangspunten met betrekking tot leven en werken vanuit het kleinschalig wonen concept:

1. *Een bewoner blijft in voor- en tegenspoed.*
In principe blijft in alle fases van zijn/haar dementie in de woning wonen tot zijn of haar overlijden. De bewoner moet zich thuis kunnen voelen en veiligheid ervaren, ook als het, om wat voor reden dan ook, slechter met de bewoner gaat.
2. *De bewoner staat centraal*
In samenspraak met de bewoners zal er een dagelijkse structuur vormgegeven gaan worden waar de bewoner houvast aan heeft en zichzelf in vindt. Ieder mens is anders daarom is een belevingsgerichte aanpak bij iedereen anders. Wij proberen voor de kwetsbare oudere een respectvolle beschermde omgeving te bieden. Een omgeving die zoveel mogelijk lijkt op thuis. En een omgeving die meegroeit met de behoefte aan zorg en beleving. De sfeer en inrichting van de eigen verblijfsruimte (zit/slaapkamer) van de bewoner bepaalt deze helemaal zelf.
3. *Aansluiten bij eigen ritme bewoner*
De structuur van de dag wordt aangegeven, maar het ritme dat de individuele bewoner gewend is geweest in het leven wordt gehandhaafd. De activiteiten worden hierop aangepast. We werken met een zorgleefplan per cliënt waarin de doelen en afspraken zijn geformuleerd.

De eigen interesses staan centraal. Alle medewerkers hebben een taak om bewoners bij activiteiten te betrekken. De medewerkers van kleinschalig wonen verzorgen afhankelijk van de individuele wensen en voorkeuren van de bewoners activiteiten, zoals krant lezen, spelletje doen enz. Daarom is in de huiskamer geen aparte activiteitenbegeleiding aanwezig. Zo ligt de regie in handen van de bewoners. Bewoners kunnen gebruik maken van alle activiteiten in huis. Verder kunnen bewoners deelnemen aan georganiseerde uitjes vanuit het reisbureau van Roomburgh, dat nauw samenwerkt met deskundig personeel.

4. *Kleinschalig wonen is georganiseerd als een gewoon huishouden*
Het kleinschalig wonen is georganiseerd als een gewoon huishouden. Als het tot hun mogelijkheden behoort, helpen bewoners mee in het huishouden. Roomburgh streeft ernaar om met een vast team te werken waardoor er een vertrouwensband opgebouwd kan worden. Er is samenwerking tussen alle disciplines. Bewoners kunnen bezoek ontvangen in de gezamenlijke huiskamer of in hun eigen leefruimte. Er zijn

geen bezoektijden. In de gezamenlijke huiskamer wordt echter altijd rekening gehouden met andere bewoners. Familieleden zetten desgewenst zelf koffie en thee.

Medewerkers zijn onderdeel van het huishouden. Zij sluiten zoveel mogelijk aan bij leefstijl en voorkeuren van de bewoners. De huiskamer is een centraal punt. Daar vinden de gezamenlijke huiselijke activiteiten plaats. Er wordt integraal gewerkt door de medewerkers. "Integraal werken" betekent dat de begeleider op de groep zowel zorg verleent als het huishouden runt. In het klassieke verpleeghuis hebben medewerkers allemaal een eigen taak: linnenverzorging, zorg, maaltijdbereiding, schoonmaak etc. Medewerkers die werken vanuit een kleinschalig wonen concept daarentegen doen alles zoveel mogelijk als team. Het accent ligt bij aandacht voor de individuele bewoner. Het gaat om meer dan verzorgen of schoonmaken alleen. Het gaat erom het de bewoner naar de zin te maken. Bijvoorbeeld door de bewoner te betrekken bij alle huishoudelijke gewoontes.

6. *Huiselijk en toch herkenbaar*

Alle medewerkers, ongeacht hun functie, dragen een tuniek in verschillende kleuren in de woning. Zo is het huiselijk maar is er ook herkenbaarheid voor familie en bewoners. Voor de hygiëne wordt er wel in een witte broek van het huis gewerkt.

7. *In principe geen vrijheidsbeperkende maatregelen*

Om risico's voor een bewoner zoveel als mogelijk te beperken, kan het soms nodig zijn om gebruik te maken van beschermende toepassingen. Daarbij kan gedacht worden aan toepassingen als een alarmeringssysteem in eigen leefruimte en badkamer, een deursignaleringsysteem, een systeem om de deur open te maken, een uitluistersysteem in de eigen leefruimte, vaste bewegingsdetectie en vast cameratoezicht. Deze toepassingen worden alleen in overleg met de vertegenwoordiger van de bewoner ingezet. Hiervoor dient schriftelijk toestemming te worden verleend.

8. *Dienstverlening*

Maaltijden worden gemeenschappelijk in de huiskamer genoten. De warme maaltijd wordt door de keuken van Roomburgh verzorgd. Desgewenst kunnen hapjes of een warme maaltijd in de groepswoning bereid worden door de medewerker. De wasverzorging wordt door de linnenkamer gedaan. Schoon wasgoed wordt aangeleverd tot en met aan de slaapkamer. De hostelmedewerker van de woning maakt een keer per week de gehele woning schoon. De rest van de week voeren de medewerkers ook huishoudelijke taken uit, waaronder dagelijkse reiniging van de toiletten. Medicatie van bewoners wordt in de groepswoning bewaard.

Woning en faciliteiten

Qua opzet en ligging is de groepswoning kleinschalig en overzichtelijk. De groepswoning bestaat uit meerdere verblijfruimten van bewoners die in de buurt liggen van de gezamenlijke huiskamer.

Zorgcentrum Roomburgh wil een huiselijke sfeer scheppen en daarnaast voldoende privacy. Naast een zit/slaap kamer beschikt elke bewoner over een gezamenlijke/gemeenschappelijke huiskamer. In de huiskamer kunnen de bewoners en medewerkers gezamenlijk eten, activiteiten organiseren of koffiedrinken met hun familieleden. De gezamenlijke huiskamer heeft 'luie' stoelen tot zijn beschikking; daarnaast is er vanwege herkenbaarheid en versterken van gevoel van veiligheid en herkenning gelegenheid om eigen stoelen in de huiskamer neer te zetten. Het meubilair in de eigen zit/slaapkamer weerspiegelt de eigen leefwereld en omgeving van elke bewoner en is hierdoor "divers". Hierbij wordt, wanneer nodig, wel rekening gehouden met mogelijkheden om zorg te kunnen verlenen.

Alle leefruimten zijn geschikt voor rolstoelgebruikers. Er zijn een aantal echt)paren kamers. Verder is Roomburgh van alle gemakken voorzien, nabij de eigen vertrouwde omgeving van bewoners. Aanwezig zijn bijvoorbeeld een kapel, een eigen keuken en restaurant, winkeltje, kapsalon, fysiotherapeut, huisarts en apotheek om de hoek. Daarnaast kunnen bewoners en familieleden gebruik maken van de serres die gevestigd zijn op etage 2 en 3. Deze zijn voorzien van een bank, dieren en een zijtafel voor maatschappelijke en actuele thema's.

Familie en mantelzorgers

Familie, mantelzorgers en vrijwilligers kunnen een belangrijk aandeel hebben aan de sfeer die het welbevinden van bewoners kan versterken. Bekende en geliefde gezichten om hen heen levert herkenbaarheid en veiligheid voor bewoners.

Bewoners, familie/mantelzorgers en het team bepalen zo veel als mogelijk en haalbaar samen de dagelijkse gang van zaken. Zo zijn familieleden en andere mantelzorgers van de bewoners van harte welkom. Roomburgh verwacht dat zij rekening houden met het individuele levensritme van elke bewoner en dat een bijdrage geleverd wordt aan een zo ondersteunend mogelijk levensklimaat van alle bewoners. Familieleden kunnen in overleg mee eten en helpen bij het verlenen van zorg en ondersteuning (uiteraard daar waar de zorg niet de risicovolle en voorbehouden handelingen betreft). De participatie en betrokkenheid van familie en mantelzorgers is immers van cruciaal belang voor het slagen van een concept als kleinschalig wonen met veiligheid en belevingsgerichte zorg als uitgangspunten.

Vrijwilligers

De inzet van vrijwilligers is van groot belang bij kleinschalig wonen. In een woning is er meer contact met vrijwilligers; zij zijn direct betrokken bij hetgeen op de dag gebeurt. Betrokken en aandacht schenkende vrijwilligers kunnen vanuit hun kennis van en met de doelgroep een belangrijke bijdrage leveren aan het welbevinden van de bewoners. Roomburgh heeft een taak om actief vrijwilligers te werven en te begeleiden alsmede het zorg dragen voor kennis en begrip over de doelgroep. Afhankelijk van de wensen van de vrijwilliger kan hij/zij gematcht worden met de wensen en behoefte(n) van de individuele bewoner of ingezet worden voor gezamenlijke bezigheden. De medewerker in de groepswoning is degene die de inzet van de vrijwilliger begeleidt.

Medewerkers

De organisatie van Roomburgh is dusdanig ingericht dat de medewerkers ondersteund worden en in staat gesteld worden deze visie en uitgangspunten toe te passen. Dat stelt eisen aan de communicatie, de organisatie structuur en de manier van werken met elkaar⁵. Van de medewerker wordt verwacht dat deze gedrag en handelen laat zien dat past in deze visie en uitgangspunten.

Er is ondertussen in Nederland veel ervaring opgedaan met het concept van kleinschalig wonen. Onderstaand het gedrag dat een excellente medewerker in haar of vingers heeft⁶.

⁵ Zorgcentrum Roomburgh werkt aan het realiseren van een lerende organisatie, waarbij met elkaar gereflecteerd wordt op wat nodig is om de visie waar te maken. De organisatie moet randvoorwaarden invullen teneinde medewerkers in staat te stellen hun werk professioneel en met plezier uit te kunnen voeren.

⁶ Bron: Competente medewerkers kleinschalig wonen voor dementie, Utrecht 2012. Waar zij staat kan ook hij gelezen worden.

1. Aandacht in het hier & nu

Medewerker heeft volledige aandacht bij wat er in dat moment gebeurt en wat nodig is. Kan plannen en structuur loslaten en werken net zoals de situatie zich ontvouwt.

2. Werken vanuit zelfkennis en reflecteren op eigen handelen

Medewerker kent zichzelf; haar sterke punten en de dingen waar ze minder goed in is. Het gedrag van de bewoner is een spiegel om te reflecteren op het eigen functioneren.

3. Oprechte aandacht en interesse voor de bewoner

Medewerker gaat om met de bewoner zoals ze zou willen dat er met haar om wordt gegaan. Er is oprechte aandacht en de wil om de bewoner goed te leren kennen.

4. Eigen regie voeren en overzicht behouden

Medewerker heeft het overzicht, weet wat er moet gebeuren en belangrijk is en zorgt voor een herkenbaar dagritme.

5. De bewoner aanvoelen

Medewerker leeft zich in, stelt zich open op en toont zich sensitief in wat er speelt. Speelt in op wat ze aanvoelt dat belangrijk is. Maakt gebruik van haar kennis over de bewoner.

6. Communicatie met de bewoner

Medewerker maakt contact met de bewoner en communiceert, zowel verbaal als non verbaal, op een manier die de bewoner op zijn/haar gemak stelt.

7. Werken in dagelijkse gezamenlijkheid

Medewerker betreft de bewoner actief bij de dagelijkse activiteiten en onderneemt allerlei dingen samen met de bewoner(s).

8. Aansluiten & meebewegen

Medewerker beweegt mee en sluit aan bij verschillende behoeften en stemmingen, emoties en de belevingswereld van de bewoner. Ze kan snel schakelen en zich aanpassen.

9. Woonklimaat creëren

Medewerker zorgt voor een prettige woonomgeving en draagt bij aan een sfeer van rust en ontspanning.

10. Verantwoordelijkheid nemen en delen

Medewerker weet zich verantwoordelijk en houdt in de gaten wat belangrijk is. Het overdragen en samenwerken met collega's neemt ze serieus.

11. Denken in oplossingen & mogelijkheden

Medewerker kijkt naar wat kan en denkt niet in beperkingen. In plaats daarvan wordt gezocht naar mogelijkheden en gekeken welke kansen er zijn.

Medewerkers hebben dus een integrale blik en een op de relatie met de bewoner en diens familie gerichte houding. Het gaat immers om kwetsbare mensen die professionele begeleiding nodig hebben; om een ziekte die onomkeerbaar is. Daarbij is het van belang dat bij kleinschalig wonen multidisciplinaire zorg aanwezig is en het verloop van de ziekte volgt en de bewoner en familie ondersteunt waar nodig. De organisatie moet in kunnen spelen op de behoefte van de bewoner en de medewerker is daarbij het visitekaartje van de organisatie.

Dagritme

De bewoner staat centraal. Dit betekent dat zoveel mogelijk aangesloten wordt bij de wensen van elke bewoner. En ook dat een dwingende dagindeling losgelaten wordt. Wanneer bewoners opstaan of gewassen worden is een kwestie van overleg tussen bewoner en medewerker en organisatorische mogelijkheden (formatiegrootte). De dagstructuur zoals deze geboden wordt in de huiskamer is ter ondersteuning van de bewoner. Hiertoe zijn ook de gezamenlijke momenten als groep, zoals koffie drinken en het met elkaar gebruiken van de maaltijd.

Afspraken

Bijgaand nog wat concrete afspraken zodat alles kan functioneren zoals bedoeld.

Huisdieren

In principe kan een bewoner een huisdier meenemen bij verhuizing naar Roomburgh. Er wordt wel een aantal voorwaarden gesteld aan het houden van een huisdier binnen kleinschalig wonen:

- de eigenaar en/of familie moet zowel fysiek als mentaal in staat zijn het huisdier zelf te kunnen verzorgen
- het huisdier mag geen overlast veroorzaken voor andere bewoners (of medewerkers)
- er moet iemand garant staan voor het huisdier voor wanneer de eigenaar het huisdier niet meer kan verzorgen

Dit zal dus per individu besproken en afgestemd worden, de gemaakte afspraken worden vastgelegd.

Rookbeleid

Roken in een instelling is een heet hangijzer omdat het gaat over onverenigbare ankerpunten: de privacy en de ervaren huiselijkheid van de bewoner en de gezonde woon- en werkplek van medebewoners en medewerkers. Die zijn lastig tegen elkaar af te wegen. Soms zullen bewoners niet in staat zijn om naar buiten te gaan om de gewenste sigaret op te kunnen steken, daarnaast is het risico ivm de brandveiligheid ook een afwegingsfactor. Het lijkt gewenst met elkaar af te spreken dat de gezamenlijke huiskamer rookvrij is en dat roken in de eigen leefruimte in overleg gebeurt zodat er bij nood snel ingegrepen kan worden. Binnen Roomburgh wordt gekeken naar de mogelijkheid van het creëren van één specifieke rookruimte.